

MIEJSKI PROGRAM WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2025-2027

SPIS TREŚCI

WSTĘP.....	3
1. Uwarunkowania prawne realizacji programu.....	5
2. Adresaci programu.....	6
3. Realizatorzy programu.....	7
4. Diagnoza sytuacji rodzin w Będzinie.....	7
5. Analiza SWOT.....	13
6. Założenia programu.....	14
7. Cel programu.....	15
7.1. Cele szczegółowe i sposoby ich realizacji.....	15
8. Przewidywane efekty realizacji programu.....	19
9. Ewaluacja i monitoring programu.....	20
10. Finansowanie.....	21
PODSUMOWANIE.....	22

WSTĘP

Miejski Program Wsparcia Rodziny na lata 2025 – 2027, zwany dalej Programem, powstał w oparciu o ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej i stanowi kontynuację programów wspierania rodziny realizowanych w mieście Będzin w latach poprzednich.

Program jest dokumentem scalającym działania na rzecz rodziny, odpowiedzią na wyzwania i potrzeby współczesnych rodzin zamieszkałych na terenie gminy Będzin, jest wyrazem troski o przyszłość mieszkańców i stanowi ważny element polityki społecznej realizowanej przez samorząd.

RODZINA

Rodzina stanowi integralną część społeczeństwa, jest jego najmniejszą, a zarazem podstawową komórką. Rodzina jest pierwszym i bardzo znaczącym środowiskiem wychowawczym dziecka. To tutaj dziecko nabywa wiedzę o otaczającym je świecie, panujących między ludźmi stosunkach, uczy się wyrażania swoich uczuć (lęku, obaw, zadowolenia, gniewu) oraz wartościowania co jest dobre, a co złe. Rodzina kształtuje osobowość młodego pokolenia, postawę społeczną i wyznacza koleje jego losu. Podstawowe funkcje rodziny obejmują zapewnienie swoim członkom miłości, wsparcia i bezpieczeństwa.

Niestety współczesne rodziny mają wiele trudności w odnalezieniu się w otaczającej rzeczywistości. Problemy finansowe, choroba alkoholowa, uzależnienia, przemoc w rodzinie, zaburzona hierarchia i role rodzinne, patologiczne wzorce zachowań, oto główne problemy dezorganizujące życie rodzin. Aktualnym zagrożeniem jest również rozwój cywilizacji i technologii. Rodzice są zapracowani i nie zwracają uwagi na potrzeby dziecka (głównie emocjonalne). Rodzina, w której normalne funkcje rodziny są zaburzone to rodzina dysfunkcyjna.

Rozpad rodziny związany z niewydolnością wychowawczą, zanikaniem poczucia bezpieczeństwa, narastaniem konfliktów powoduje wzrost zjawisk negatywnych, które wymagają ingerencji z zewnątrz angażując przy tym siły i środki społeczne. Długoletnie przebywanie rodziny

w sytuacji kryzysowej może powodować całkowite zerwanie więzi rodzinnych i umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej. Mając na względzie fakt, że rodzina biologiczna jest najbardziej sprzyjająca dla prawidłowego rozwoju dziecka należy zadbać o to, aby pozostało ono w niej jak najdłużej. Niezwykle ważne jest zatem udzielanie jej wszechstronnej pomocy oraz podejmowanie i upowszechnianie działań profilaktycznych ukierunkowanych na wspieranie rodziny.

Ustawowym obowiązkiem gminy jest dbanie o dobro swoich mieszkańców, a co za tym idzie wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Należy wspierać rodzinę, a także podjąć pracę z rodziną w jej najbliższym otoczeniu i w różnorodnych formach środowiskowych bez potrzeby odrywania dziecka od rodziny.

Wszelkie podejmowane działania powinny być prowadzone za zgodą rodziny i z jej aktywnym zaangażowaniem, uwzględniając zasadę pomocniczości. Chodzi tutaj o obustronny wysiłek zarówno członków rodziny jak i pracowników instytucji pomocy społecznej (pracowników socjalnych, asystentów rodziny) zmierzający do przywrócenia naturalnych więzów i normalizacji życia rodzinnego.

W celu zapewnienia odpowiedniego wsparcia konieczne jest podjęcie działań interdyscyplinarnych, tj.:

- a) diagnoza sytuacji rodziny i jej najbliższego otoczenia,
- b) analiza przyczyn pojawiających się kryzysów oraz monitorowanie sytuacji rodzin zagrożonych ich występowaniem,
- c) rozwijanie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych,
- d) podniesienie świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
- e) dążenie do integracji i reintegracji rodziny,
- f) przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej.

Pozostawienie rodzin dysfunkcyjnych bez fachowego wsparcia i różnorodnej pomocy specjalistycznej powoduje wzrost zjawiska dalszej degradacji rodzin i skutkuje różnorodnymi konsekwencjami, którymi najbardziej zagrożone są dzieci. Priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci, młodzieży oraz kształtowanie wartości i norm związanych z ich wychowaniem.

Interdyscyplinarną pomoc rodzinom przeżywającym sytuacje kryzysowe powinny świadczyć lokalne służby i instytucje publiczne, organizacje pozarządowe i inne podmioty działające na rzecz dziecka i rodziny. Ich działania powinny się opierać na zasadach wzajemnej współpracy oraz poszanowania godności wszystkich uczestników działań.

Realizacja niniejszego Programu zakłada, że będzie się ona odbywać za zgodą rodziny oraz z jej aktywnym udziałem przy wykorzystaniu jej zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego.

Realizowane w ramach Programu zadania koncentrować się będą na zasadach pomocniczości o charakterze profilaktycznym i aktywizującym m.in. na podtrzymywaniu i utrwalaniu samodzielności rodzin ze szczególnym uwzględnieniem pracy asystenta rodziny oraz zwiększeniu roli działań profilaktycznych, osłonowych oraz aktywnych form pomocy zarówno dziecku, jak i jego rodzinie.

1. Uwarunkowania prawne realizacji programu

Zadania dotyczące wspierania rodziny opisane są w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku. Zgodnie z art. 176 powyższej ustawy do zadań samorządu gminy należy:

1. Opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
2. Tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
3. Tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
 - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
4. Finansowanie:
 - a) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,

- b) kosztów związanych z udzielaniem pomocy, ponoszonych przez rodziny wspierające;
5. Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku pre-adopcyjnym;
 6. Sporządzanie, zgodnie ze wzorami udostępnionymi drogą elektroniczną przez ministra właściwego do spraw rodziny, sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
 7. Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Oprócz ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, działania dotyczące wsparcia rodziny regulowane są także w innych aktach prawnych obowiązujących, tj.:

- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej ,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej,
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii.

Założenia niniejszego Programu znajdują również swoje uzasadnienie w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Będzin na lata 2021-2031.

2. Adresaci programu

Miejski Program Wspierania Rodziny na lata 2025 – 2027 adresowany jest do:

1. Rodzin zamieszkałych na terenie gminy Będzin, w szczególności tych, które wymagają wsparcia w pełnieniu ról rodzicielskich i zagrożone są umieszczeniem wychowujących się w nich dzieci w systemie pieczy zastępczej;
2. Dzieci i młodzieży, którym rodzina nie zapewnia i nie sprawuje należytej opieki;
3. Rodzin dotkniętych problemem uzależnień oraz przemocy domowej;
4. Przedstawicieli instytucji oraz służb powołanych na rzecz pomocy dzieciom i rodzinom.

3. Realizatorzy programu

Działając na podstawie Zarządzenia Nr 0050.402.2011 Prezydenta Miasta Będzina z dnia 30 grudnia 2011 roku do realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej został wyznaczony Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Będzinie.

Pozostali realizatorzy to:

1. Wydział Polityki Społecznej i Działalności Gospodarczej Urzędu Miejskiego w Będzinie;
2. Miejska Świetlica Środowiskowa w Będzinie;
3. Placówki oświatowe, w tym żłobki, przedszkola, szkoły podstawowe działające na terenie Będzina;
4. Ośrodek Kultury w Będzinie;
5. Ośrodek Sportu i Rekreacji w Będzinie;
6. Miejski Zespół Interdyscyplinarny do Spraw Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Będzinie;
7. Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Będzinie;
8. Straż Miejska w Będzinie;
9. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Będzinie;
10. Ośrodek Wspierania Dziecka i Rodziny w Będzinie;
11. Powiatowa Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Będzinie;
12. Komenda Powiatowa Policji w Będzinie;
13. Sąd Rejonowy w Będzinie;
14. Prokuratura Rejonowa w Będzinie.

4. Diagnoza sytuacji rodzin w Będzinie

Będzin położony jest w środkowo-wschodniej części województwa śląskiego, w odległości około 13 km na północny wschód od stolicy regionu – Katowic. Gmina miejska Będzin zajmuje obszar 37,37 km², co stanowi 10,3% łącznej powierzchni powiatu będzińskiego. Miasto graniczy od południa z Sosnowcem, od zachodu z gminami miejskimi Czeladź oraz Wojkowice, od północy z gminą wiejską Psary, natomiast od wschodu z Dąbrową Górniczą.

W zasobach infrastruktury społecznej gminy Będzin znajdują się 3 żłobki publiczne dysponujące

205 miejscami, 13 przedszkoli publicznych z 1512 miejscami, 2 oddziały przedszkolne w szkołach z 37 miejscami. Ponadto na terenie gminy Będzin funkcjonują placówki niepubliczne, w tym 1 żłobek z 15 miejscami, 9 przedszkoli z 500 miejscami, 5 dziennych opiekunów zatrudnionych przez osobę fizyczną z 40 miejscami.

Gmina Będzin na dzień 31.12.2023 r. liczyła 49 781 mieszkańców. 3,9% tej liczby stanowili beneficjenci Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. Z danych statystycznych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Będzinie wynika, iż w 2023 r. objętych pomocą Ośrodka było 1959 rodzin, tj. 3415 osób w tych rodzinach¹.

Tabela 1. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej zamieszkujących miasto Będzin

BENEFICJENCI POMOCY SPOŁECZNEJ			
ROK	2021	2022	2023
Liczba mieszkańców Będzina	51 680	50 586	49 781
Liczba rodzin objętych pomocą społeczną	1968	2283	1959
Rodziny, w których są dzieci	359	516	388
Rodziny niepełne	147	269	152
Rodziny emerytów i rencistów	462	505	504

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań MOPS za lata 2021-2023.

Osoby i rodziny zgłaszające się do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Będzinie wykazują zwykle wiele przyczyn świadczących o potrzebie udzielenia im wsparcia.

W 2023 roku wsparciem objęto co 44 mieszkańca Będzina, a głównym powodem było kolejno:

1. Ubóstwo (451 rodziny)
2. Niepełnosprawność (353 rodziny)
3. Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego (344 rodziny)
4. Bezrobocie (288 rodziny).

Główne formy udzielanego wsparcia to przede wszystkim pomoc finansowa, rzeczowa, usługowa, poradnictwo specjalistyczne oraz praca socjalna.

1 Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Będzinie za 2023 r.

UBÓSTWO

W celu poprawy sytuacji materialnej mieszkańcy Będzina mogą liczyć na wsparcie w postaci zasiłków stałych, okresowych i celowych a także pomoc żywnościową. W 2023 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Będzinie wypłacił, w ramach zadań własnych gminy:

- zasiłków stałych dla 249 świadczeniobiorców na kwotę 1 425 513 zł,
- zasiłków celowych i w naturze dla 398 świadczeniobiorców na kwotę 164 285 zł,
- zasiłków okresowych dla 346 osób i rodzin na łączną kwotę 619 516zł².

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

Skupiając się na potrzebach osób starszych i niepełnosprawnych Dział Pomocy Środowiskowej w 2023 roku realizował projekt pt. „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”. W 2023 roku ze wsparcia asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej skorzystało 3 dzieci do 16 roku życia, 109 osób dorosłych o znacznym stopniu niepełnosprawności i 12 osób dorosłych z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności.

BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO – WYCHOWAWCZYCH

W przypadku gdy ośrodek pomocy społecznej poweźmie informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadza w tej rodzinie wywiad środowiskowy. Po przeprowadzeniu wywiadu pracownik socjalny dokonuje analizy sytuacji rodziny i decyduje o przydziale **asystenta rodziny**.

Dział Pomocy Środowiskowej w Będzinie, według stanu na dzień 31.12.2023 r., zatrudniał 5 asystentów rodzin, którzy to w 2023 roku objęli wsparciem 70 rodzin, w tym 145 dzieci.

Celem pracy asystenta jest osiągnięcie przez rodzinę, którą się opiekuje, podstawowego poziomu stabilności życiowej umożliwiającej jej wychowywanie dzieci. Asystent wspiera rodziny wychowujące dzieci, w których występują problemy trudne do pokonania samodzielnie przez tę rodzinę, pomaga również rodzicom ubiegającym się o odzyskanie władzy rodzicielskiej.

Głównym zadaniem asystenta jest niedopuszczenie do oddzielenia dzieci od rodziny oraz podjęcie działań zmierzających do zażegnania kryzysu w rodzinie. Asystent ma za zadanie ułatwić rodzicom wypełnianie ról społecznych aby doprowadzić do osiągnięcia podstawowej stabilizacji

2 Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Będzinie za 2023 r

życiowej i nie dopuścić do umieszczania dzieci poza rodziną w placówkach lub rodzinach zastępczych. Jeśli dzieci znajdują się już w pieczy zastępczej, rolą asystenta są działania zmierzające do jak najszybszego powrotu dzieci do rodziny biologicznej.

Dzieci najczęściej umieszczane są w pieczy zastępczej z powodu uzależnienia rodziców bądź z powodu bezradności rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych lub z powodu wielu problemów występujących jednocześnie. Poniższa tabela przedstawia liczbę dzieci zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej w latach 2019 – 2023. Można z niej wywnioskować, że aktualna sytuacja w mieście, w porównaniu z latami poprzednimi jest coraz bardziej zadowalająca.

Tabela 2. Liczba dzieci zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej na terenie Będzina w latach 2019- 2023

ILOŚĆ DZIECI ZAGROŻONYCH UMIESZCZENIEM W PIECZY ZASTĘPCZEJ					
ROK	2019	2020	2021	2022	2023
Liczba dzieci	206	160	7	24	22

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Będzinie (Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Będzińskim na lata 2024- 2026).

Tabela nr 3 obrazuje liczbę rodzin, które na przestrzeni lat 2019 - 2023 korzystały ze wsparcia asystenta rodziny z uwagi na trudności w wypełnianiu funkcji rodzicielskich.

Tabela 3. Liczba rodzin i dzieci korzystających ze wsparcia asystenta rodziny

LICZBA RODZIN I DZIECI KORZYSTAJĄCYCH ZE WSPARCIA ASYSTENTA RODZINY					
ROK	2019	2020	2021	2022	2023
Liczba rodzin objętych asystenturą	102	85	85	79	70
Liczba dzieci w rodzinach objętych asystenturą	206	175	175	155	145

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań MOPS za lata 2019-2023.

Od kilku lat w Będzinie funkcjonuje program wsparcia pn.: **„Rodzina 3+ górą”**. Inicjatywa ta jest elementem polityki społecznej realizowanej przez samorząd Gminy Będzin. Program ma na celu promocję rodzin wielodzietnych oraz promocję działań na rzecz wzmocnienia kondycji tych rodzin oraz poprawę warunków życia, zwiększenie szans rozwojowych i życiowych dzieci i młodzieży wychowujących się w rodzinach wielodzietnych. Posiadanie karty „Rodzina 3+ górą” obniża koszty comiesięcznych rachunków wielodzietnej rodziny, jest także elementem motywującym do aktywnego spędzania wolnego czasu. Łatwiejszy dostęp do różnych form rekreacji i imprez kulturalnych zwiększa również integrację wewnątrzrodzinną i powoduje, że cała rodzina może spędzać wspólnie wolny czas w atrakcyjny sposób.

W roku 2023 wydano 135 szt kart „Rodzina 3+ górą”.

Rodziny wychowujące co najmniej troje dzieci, mieszkające w Będzinie mają możliwość uzyskania bezpłatnie **Karty Dużej Rodziny**. Jest to system zniżek i dodatkowych uprawnień zarówno w instytucjach publicznych, jak i w firmach prywatnych. Posiadacze Karty Dużej Rodziny mają możliwość tańszego korzystania z oferty podmiotów m.in. z branży spożywczej, paliwowej, bankowej czy rekreacyjnej. Karta Dużej Rodziny wspiera budżet rodzin wielodzietnych oraz ułatwia dostęp do dóbr i usług.

Karta przysługuje każdemu członkowi rodziny, a w roku 2023 wydano ich 429 sztuki.

Na terenie Będzina funkcjonuje **Miejska Świetlica Środowiskowa**. Jest to placówka wsparcia dziennego, działającą jako jednostka organizacyjna Gminy Będzin.

Celem Świetlicy Środowiskowej jest wsparcie rodziny poprzez objęcie dziecka opieką i wychowaniem. Do zadań świetlicy należy: zapewnienie wychowankom zorganizowanej opieki wychowawczej w czasie wolnym od zajęć szkolnych, udzielanie pomocy w nauce, prowadzenie zajęć specjalistycznych, rozwijanie zainteresowań, wspieranie rodzin w pokonywaniu ich problemów, propagowanie wśród wychowanków zdrowego stylu życia, przeciwdziałającego uzależnieniom, zapewnienie wychowankom dożywiania.

Świetlica realizuje swoje zadania poprzez: organizację zajęć profilaktycznych, prowadzenie zajęć socjoterapeutycznych, prowadzenie zajęć korekcyjno – kompensacyjnych, realizację indywidualnego programu korekcyjnego, współpracę z rodzicami (opiekunami) dziecka, instytucjami działającymi w obszarze pomocy dziecku i rodzinie, placówkami oświatowymi i podmiotami leczniczymi.

Na terenie powiatu będzińskiego działa **Powiatowe Centrum Usług Społecznych**, które organizuje pomoc i wsparcie w Ośrodku Interwencji Kryzysowej oraz w Mieszkaniu Chronionym Treningowym. W 2023 r. w Ośrodku Interwencji Kryzysowej przebywało 10 osób, w tym 9 mieszkańców Będzina. W Mieszkaniu Chronionym Treningowym w okresie od 01.01.2023 r. do 31.12.2023 r. przebywało 16 osób, w tym 9 mieszkańców Będzina³.

BEZROBOCIE

Czwartym z kolei, najczęstszym powodem przyznania pomocy przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w 2023 roku było bezrobocie. Według danych GUS stopa bezrobocia w powiecie będzińskim na koniec grudnia 2023 roku wynosiła 5,4%.

W walce z bezrobociem od roku 2016 pomaga **Klub Integracji Społecznej** (KIS). Jest to jednostka działająca w strukturach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, której celem jest udzielanie pomocy osobom indywidualnym oraz ich rodzinom w odbudowywaniu i podtrzymywaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych oraz w podniesieniu kwalifikacji zawodowych, jako wartości na rynku pracy. KIS działa na rzecz integrowania się osób o podobnych trudnościach i problemach życiowych. Organizuje zajęcia komputerowe, poradnictwo specjalistyczno-prawne, a także grupy wsparcia. W roku 2023 KIS przyczynił się do podjęcia zatrudnienia w ramach programów - 9 osób, w ramach konsultacji indywidualnych - 40 osób. Natomiast liczba osób korzystających ze wsparcia konsultacyjnego Klubu Integracji Społecznej w 2023 roku wyniosła 250.

W ramach podnoszenia świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków dysfunkcji oraz promowania rodzinnego stylu życia miasto Będzin, zarówno w latach poprzednich jak i obecnych, organizuje liczne festyny rodzinne, jarmarki, koncerty oraz gry miejskie, co sprzyja wspólnemu spędzaniu wolnego czasu i zacieśnianiu więzi rodzinnych.

3 Dane uzyskane z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Będzinie za 2023 r.

5. Analiza SWOT

Program został opracowany w oparciu o diagnozę lokalnej sytuacji społecznej oraz w zgodzie z obowiązującymi przepisami prawa, a jego celem jest stworzenie warunków sprzyjających harmonijnemu rozwojowi rodzin, w szczególności tych, które znajdują się w trudnej sytuacji życiowej. Diagnozy dokonano przy wykorzystaniu analizy SWOT. Przeanalizowano silne strony, słabe strony, szanse i zagrożenia, mające wpływ na realizowanie przez miasto zadań na rzecz dziecka i rodziny.

Analiza SWOT Miejskiego Programu Wspierania Rodziny na lata 2025-2027	
SILNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ✓ wdrożenie „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Będzina na lata 2021-2031” ✓ funkcjonowanie Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego do Spraw Przeciwdziałania Przemocy Domowej ✓ funkcjonowanie Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych ✓ współpraca jednostek wspierających rodzinę w szczególności pomocy społecznej, sądu, jednostek oświaty, policji, kuratorów ✓ doświadczenie, wiedza i kwalifikacje pracowników działających na rzecz rodziny ✓ wsparcie rodzin wielodzietnych ("Rodzina 3+ górą", "Karta dużej rodziny") ✓ łatwo dostępne poradnictwo psychologiczne i prawne ✓ wsparcie stypendialne dla dzieci i młodzieży ✓ funkcjonowanie Miejskiej Świetlicy Środowiskowej oraz Klubu Integracji Społecznej ✓ realizacja programu „Korpus Wsparcia Seniorów” 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ rosnąca niewydolność rodziców w procesie wychowawczym ✓ brak chęci współpracy ze strony rodzin w zakresie rozwiązywania problemów w rodzinie ✓ niechęć rodzin do korzystania z poradnictwa psychologicznego ✓ stereotypowe postrzeganie MOPS jako instytucji przyznającej tylko środki finansowej ✓ brak pozytywnych wzorców w rodzinach dysfunkcyjnych ✓ wyuczona bezradność i roszczeniowość, uzależnienie od pomocy instytucjonalnej, głównie finansowej
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ✓ edukacja rodziców, w szczególności poprzez radzenie sobie ze stresem, agresją, bezradnością, zarządzanie 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ zanik więzi i tradycji rodzinnych (pęd życia) ✓ rozpad rodzin (rozwoły, separacje)

<p>budżetem domowym</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ wzmocnienie współpracy pomiędzy instytucjami wspierającymi rodzinę ✓ realizacja rządowych programów i możliwość pozyskiwania funduszy unijnych ✓ rosnące wsparcie finansowe dla rodzin o charakterze socjalnym (zasiłki stałe, okresowe, celowe, świadczenie wychowawcze 800 plus) ✓ rozwój asystentury rodzinnej ✓ podnoszenie kompetencji osób pracujących z rodzinami 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ wzrost patologicznych zachowań wśród dzieci i młodzieży, konsumpcjonizm, narastająca przemoc ✓ uzależnienie członków rodziny od alkoholu, środków odurzających, Internetu ✓ wzrost kosztów utrzymania rodziny
--	---

Źródło: opracowanie własne

6. Założenia programu

Głównym założeniem niniejszego Programu jest utworzenie spójnego systemu wsparcia dzieci i rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w celu przywrócenia im zdolności do funkcjonowania, poprzez wzmocnienie roli i funkcji rodziny, rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych oraz zapewnienie bezpieczeństwa dziecku i rodzinie. Realizowane w ramach Programu zadania koncentrować się będą nie tylko na dziecku, ale również na całej rodzinie.

Miejski Program Wsparcia Rodziny na lata 2025 – 2027 jest propozycją zintegrowanych i planowanych działań w odniesieniu do mieszkańców miasta Będzina. Uzupełnia się wzajemnie z programem Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Będzińskim na lata 2024 - 2026 opracowanym na podstawie art. 180 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

7. Cel programu

Głównym celem programu jest wspieranie rodzin przeżywających trudności poprzez prowadzenie działań i tworzenie warunków sprzyjających im prawidłowemu funkcjonowaniu, a także zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych rodziny, zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących zdarzeń i sytuacji.

Zgodnie z art. 10 ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podstawie art. 190. praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie:

- 1) konsultacji i poradnictwa specjalistycznego;
- 2) terapii i mediacji;
- 3) usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych;
- 4) pomocy prawnej, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego;
- 5) organizowania dla rodzin spotkań, mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji, zwanych "grupami wsparcia" lub "grupami samopomocowymi".

Wszystkie w/w wytyczne będą realizowane w mieście Będzin poprzez wykonanie celów szczegółowych.

7.1. Cele szczegółowe i sposoby ich realizacji

1. Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych, wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących:
 - kształtowanie u rodziców właściwych postaw wychowawczych zgodnych z normami i wartościami społecznymi,
 - profilaktyka poprzez edukację oraz wczesna interwencja w rodzinach zagrożonych uzależnieniami,
 - dostęp do bezpłatnych porad prawnych i wsparcia psychologicznego osobom i rodzinom pozostającym w sytuacji kryzysowej związanej z występowaniem przemocy domowej, uzależnieniem od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych,

- zapewnienie bezpłatnych konsultacji osobom i rodzinom w zakresie uzależnienia od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych,
- rozpowszechnianie informacji teleadresowych w formie ulotek informujących o miejscach i terminach, w których osoby będące w kryzysie mogą skorzystać z darmowych porad i konsultacji.

2. Zapewnienie rodzinom stabilizacji i poczucia bezpieczeństwa socjalnego:

- świadczenie pomocy w formie posiłków w ramach rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024-2028,
- zapewnienie rodzinie wsparcia i pomocy asystenta,
- udzielenie rodzinom pomocy w zdobyciu nowych kwalifikacji zawodowych oraz w znalezieniu pracy,
- prowadzenie działań na rzecz aktywizacji zawodowej osób pozostających bez zatrudnienia,
- objęcie dożywianiem wymagających tego dzieci, uczęszczających do placówek oświatowych na terenie miasta Będzina,
- objęcie dożywianiem dzieci w ramach prowadzonych grup socjoterapeutycznych w Miejskiej Świetlicy Środowiskowej w Będzinie.

3. Zapobieganie niedostosowaniu społecznemu dzieci i młodzieży oraz minimalizowanie ich występowania:

- zapewnienie dzieciom z rodzin dysfunkcyjnych uczestnictwa w pozalekcyjnych zajęciach socjoterapeutycznych, prowadzonych na terenie szkół oraz w świetlicach socjoterapeutycznych,
- propagowanie i inicjowanie działań na rzecz środowiskowych form wspierania rodziny w wychowaniu dzieci poprzez dbałość o dobre zaplecze edukacyjne i sportowe,
- współpraca z organizacjami pozarządowymi na rzecz wspierania i promowania inicjatyw lokalnych w zakresie wspierania rodziny i dziecka.

4. Wyrównywanie szans rozwojowych i edukacyjnych dzieci i młodzieży:

- udzielanie uczniom wsparcia pedagogicznego,
- organizowanie dla uczniów z trudnościami dodatkowych zajęć dydaktyczno – wychowawczych,
- szkolenia personelu żłobków, przedszkoli i szkół w zakresie realizacji działań profilaktycznych, terapeutycznych i interwencyjnych w odniesieniu do dzieci i ich rodzin, u których zauważono nieprawidłowości w funkcjonowaniu lub realizacji funkcji rodzicielskich,
- upowszechnianie informacji na temat prawnych aspektów odpowiedzialności i reagowania na sytuacje, w których dziecko jest zagrożone przemocą, brakiem należytej opieki lub jeśli występuje brak nadzoru nad jego prawidłowym rozwojem ze strony prawnych opiekunów (wprowadzenie "Standardów ochrony małoletnich" w placówkach, do której uczęszczają albo w której przebywają lub mogą przebywać małoletni).

5. Podejmowanie działań interdyscyplinarnych w celu zapobiegania sytuacjom kryzysowym:

- koordynacja działań i bieżąca współpraca instytucji podejmujących wszechstronne działania na rzecz dzieci i młodzieży,
- dobór działań naprawczych na rzecz dziecka i rodziny w oparciu o działania interdyscyplinarne.

6. Zmiana postaw społecznych poprzez promowanie wartości rodziny:

- udział w kampaniach społecznych promujących umacnianie wartości rodziny,
- organizowanie różnorodnych form integracji rodzin poprzez organizację festynów i imprez kulturalno – rekreacyjnych,
- organizowanie lokalnych akcji służących wzmocnieniu rodziny wielopokoleniowej.

7. Tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej:

- zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
- prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci.

8. Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy:

- systematyczne monitorowanie rodzin zagrożonych kryzysem przez pracowników socjalnych, asystentów rodzin, pedagogów szkolnych oraz przedstawicieli instytucji współpracujących z rodziną,
- monitorowanie sytuacji zdrowotnej dzieci poprzez korzystanie z usług higienistek szkolnych,
- monitorowanie rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.

9. Tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny:

- doskonalenie umiejętności zawodowych pracowników socjalnych, asystentów rodziny, kuratorów, pracowników oświaty i służb porządkowych poprzez udział w warsztatach i szkoleniach,
- edukacja służb społecznych w zakresie wykorzystania metod pracy interdyscyplinarnej w rozwiązywaniu problemów dziecka i rodziny.

10. Finansowanie:

- umożliwienie podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
- współfinansowanie pobytu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
- udzielenie pomocy finansowej i rzeczowej rodzinom z powodu ubóstwa,
- organizowanie pomocy stypendialnej dzieciom i młodzieży z rodzin dotkniętych ubóstwem,
- dotacje do niepublicznych placówek przedszkolnych,
- współfinansowanie organizowanie konferencji, porad, szkoleń oraz spotkań edukacyjnych i informacyjnych, służących doskonaleniu systemu współpracy interdyscyplinarnej pomiędzy instytucjami działającymi na rzecz rodziny.

8. Przewidywane efekty realizacji programu

Realizacja programu ma na celu osiągnięcie szeregu korzystnych efektów, które wpłyną na **polepszenie sytuacji dziecka oraz rodziny**. Przede wszystkim, jeden z głównych celów to poprawa ogólnej sytuacji dziecka i rodziny, co oznacza nie tylko wsparcie materialne, ale także emocjonalne i edukacyjne umożliwiające im funkcjonowanie na wyższym poziomie społecznym i ekonomicznym.

Kolejnym ważnym efektem programu jest **wzmocnienie lub przywrócenie poczucia bezpieczeństwa socjalnego rodziny**. W dzisiejszych czasach wiele rodzin zmagają się z problemami finansowymi, zdrowotnymi czy edukacyjnymi, które mogą prowadzić do poczucia osamotnienia i bezradności. Dzięki programowi rodziny te mogą otrzymać niezbędne wsparcie, co znacząco przyczyni się do odbudowania ich wewnętrznej siły i poczucia stabilności.

Ograniczenie zjawiska niedostosowania społecznego to kolejny istotny cel. Program zakłada działania skierowane nie tylko na pomoc bieżącą, ale również na edukację i integrację społeczną, co w dłuższej perspektywie może przyczynić się do zmniejszenia przypadków wykluczenia społecznego, agresji czy innych negatywnych zachowań.

Zmiana postaw społecznych jest równie ważnym efektem, na który się liczy. Rozwijanie świadomości społecznej, propagowanie empatii i wzajemnego wsparcia w społeczeństwie może przyczynić się do bardziej inkluzywnej i mniej dyskryminującej wspólnoty.

Program zakłada także **zminimalizowanie negatywnych zachowań rodziców** poprzez warsztaty, terapię i wsparcie w rozwiązywaniu problemów życiowych, które mają na celu nie tylko poprawę warunków życia, ale także wzrost kompetencji rodzicielskich.

Ostatnim z kluczowych efektów jest **stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodziny i dziecka**, co oznacza nie tylko pomoc doraźną, ale również systematyczne działania zapewniające trwałą zmianę na lepsze w życiu beneficjentów programu. To wszystko w połączeniu ma szansę przynieść trwałą poprawę w życiu rodzinnym i społecznym uczestników programu.

9. Ewaluacja i monitoring programu

Miejski Program Wspierania Rodziny jest dokumentem otwartym i długofalowym. Będzie podlegał ewaluacji w zależności od występujących potrzeb rozpoznawanych i ustalanych przez podmioty zajmujące się sprawami rodziny.

Wskaźnikami osiągnięcia zamierzonych celów szczegółowych będzie analiza następujących danych:

- 1) ilość zatrudnionych asystentów rodzin,
- 2) ilość rodzin objętych wsparciem asystentów rodzin,
- 3) ilość porad i konsultacji udzielanych przez specjalistów MOPS,
- 4) ilość innych podmiotów udzielających specjalistycznego poradnictwa i terapii dla rodzin z dziećmi,
- 5) ilość programów i projektów socjalnych na rzecz wzmacniania rodziny,
- 6) ilość osób uczestniczących w spotkaniach grup wsparcia i grup samopomocowych,
- 7) ilość dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
- 8) ilość dzieci powracających z pieczy zastępczej do rodziny naturalnej,
- 9) ilość pracowników pracujących z rodziną, którzy podnieśli swoje kwalifikacje poprzez udział w szkoleniach, kursach, superwizjach,
- 10) ilość programów, projektów pobudzających aktywność lokalną.

Koordynatorem Programu jest Wydział Polityki Społecznej i Działalności Gospodarczej Urzędu Miasta w Będzinie.

Monitoring poszczególnych celów i ich skuteczność podlegać będzie corocznej analizie sporządzanej w oparciu o informacje otrzymywane od realizatorów Programu.

Zgodnie z art. 179 Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku, w terminie do 31 marca każdego roku, składane będą Radzie Miejskiej Będzina sprawozdania za rok poprzedni z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawiane będą potrzeby związane z ich realizacją.

10. Finansowanie

Program będzie finansowany ze środków budżetowych miasta Będzin. Poszczególne podmioty odpowiadające za jego realizację mogą pozyskiwać dodatkowe środki finansowe z administracji rządowej oraz innych źródeł, m.in. ze środków unijnych.

Zgodnie z zapisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jednostki samorządu terytorialnego mogą otrzymywać dotacje celowe z budżetu państwa lub środki Funduszu Pracy na dofinansowanie zadań własnych z zakresu realizacji zadań wspierania rodziny oraz systemu pieczy zastępczej.

Do podstawowych źródeł finansowania programu należą:

- budżet miasta Będzin,
- budżet państwa,
- środki finansowe z funduszy unijnych pozyskane zarówno przez jednostki organizacyjne miasta, jak i organizacje pozarządowe i inne podmioty realizujące projekty społeczne w partnerstwie z miastem.

PODSUMOWANIE

Miejski Program Wspierania Rodziny na lata 2025-2027 zakłada kompleksowe tworzenie sprzyjających warunków poprawy życia rodzin i dzieci zamieszkujących Będzin.

Dzięki Programowi wsparcie rodziny będzie miało charakter profilaktyczny, ochronny, a rodzinie w pierwszej kolejności zostaną stworzone możliwości samodzielnego zmierzenia się ze swoimi problemami. Niezbędne jest tutaj systematyczne podnoszenie społecznej świadomości w zakresie przyczyn i skutków dysfunkcji oraz promowanie rodzinnego stylu życia. Tylko wtedy zaistnieje możliwość zwiększenia szans na prawidłowe funkcjonowanie rodziny w środowisku oraz wykorzystanie wewnętrznego potencjału w celu zdobywania nowych umiejętności.

Aby osiągnąć zamierzone cele w realizację programu zostaną włączone instytucje, placówki i organizacje, które swoimi działaniami aktywnie wspomogą dzieci i rodziny.

Spodziewanym efektem realizacji programu będzie polepszenie sytuacji dziecka i rodziny, zwiększenie poczucia bezpieczeństwa socjalnego, ograniczenie patologii społecznej, zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodziny i dziecka.
